

háttéréről. A tanulmányok sorát I. T. VEPREVA és A. V. HARITONOVA írása zárja, amely Jekatyerinburg városának névtani sajátosságait mutatja be (184–199). A szerzők azokat a neveket veszik vizsgálat alá, amelyekben a regionális önazonosság jegyei jelennek meg. A város nevének, valamint a belterületi neveknek az analízise mellett figyelmet fordítanak a nagy marketingértékkel bíró ún. reklámnevek (terméknevek, fesztiválok, koncertek nevei, járműnevek stb.) körére is.

Alkalmazott névtan. JE. V. ARTYUNOVA az orosz helynevek helyesírásának kérdésével, elsődlegesen a különírás és a kötőjeles írásmód körüli problémákkal foglalkozik (200–221). A rovat másik írásában I. A. DAMBUJEV a helynevekben szereplő hangszűrtalan *a/o* helyesírásbeli váltakozását járja körül (222–240).

Jegyzetek. I. I. RUSZINOVA és A. V. CSERNIH az első számban megjelent írásuk folytatásaként újra a Permi régióban folyó gyűjtőmunkájuk eredményeiről számolnak be (241–268). Ezúttal a készülő névszótár anyagából a lakosságra, közösségekre használt ún. kollektív nevek újabb csoportját mutatják be.

Üzenetek. A rovatban egy angol nyelvű írás kapott helyet. Az iráni ALI REZA GHOLI FAMIAN az iráni tankönyvpiacon megjelent tankönyvek címeit vizsgálja (269–279). A konkurenciaharc miatt a szerzők és a kiadók minél hangzatosabb címek segítségével próbálnak piaci előnyt szerezni, mint azt az írás címében megemlített 'Csokoládézú fizika' is mutatja.

Recenziók. A folyóiratban egy recenzió szerepel: D. V. SZPIRIDONOV F. PERONO CACCIAFOCO és F. CAVALLARO Place Names. Approaches and Perspectives in Toponymy and Toponomastics című angol nyelvű könyvét mutatja be (280–288).

Évfordulók. Az Évfordulók rovatban Gennagyij Filipovics Kovalevet, a voronyezsi névtani iskola megalapítóját köszöntik 80. születésnapja alkalmából kollégái, barátai és diákjai (289–292).

Megemlékezések. Aloisz Iljics Nazarov (1961–2023) orosz nyelvésznek V. V. BAHTOV állít emléket (293–294), valamint az elhunyt tudós válogatott névtani publikációinak a bibliográfiáját is közli (295–296).

SEBESTYÉN ZSOLT

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1817-424X>

Nyíregyházi Egyetem

Namn och bygd 111. (2023)

Szerkesztők: STAFFAN NYSTRÖM – EVA NYMAN – INGE SÆRHEIM. Kungl. Gustav Adolf Akademien för Folkkultur, Uppsala. 205 lap

1. A Namn och bygd 111. száma hét, angol nyelvű összefoglalóval ellátott tanulmányt, négy kisebb írást és kilenc ismertetést kínál az olvasóknak.

2. VIDAL HASLUM a skandináv névtan egy régóta megoldatlan problémájával foglalkozik írásában (5–12): arra keresi a választ, hogy ha az egy szótagú semleges nemű főnevek egyrészes helynevekké válnak, miért kapnak *-ar* vagy *-ir* végződést többes

számban (ezek ugyanis nő- és hímnemű inflexiók). HASLUM véleménye szerint e nemváltás a prozódias analógiával magyarázható legeredményesebben: az egy szótagos nyelvi elem több szótagossá válik, az így létrejött prozódiai struktúra pedig sokkal funkcionálisabb és természetesebb egy helynév számára.

A kereszténység előtti skandináv (északi germán) szakrális helynevekkel foglalkozik egy hosszabb tanulmányban EVA NYMAN (13–60). Először a Norvégia és Svédország északi részein adatolható teoforikus neveket veszi számba, s feltárja, hogy mely istenség neve jelenik meg bennük. Ezután azokról a nevekről beszél, melyekben 'szent hely' vagy 'kultikus hely' jelentésű lexéma található. Végül pedig olyan neveket tárgyal, melyek tartalmaznak valamilyen 'szent' vagy 'szentség' jelentésű szót. A tanulmány végső célja az volt, hogy olyan névanyagot gyűjtsön össze, mely lehetővé teszi a számi szakrális nevekkal való összehasonlítást.

A svédországbeli Upplandban fekvő *Lovö* egyházközségnévnek szentelte írását SVANTE STRANDBERG (61–68). Egyik lehetséges magyarázata szerint a helyet a Mälaren tó egyik szigetéről nevezték el: a szigetnévben az óskandináv **lō* 'vízparti rétv; tisztás, nyitott hely' (< **lauhō*) lexémát lehet felfedezni, s végső soron a protoskandináv **lauhuz* melléknévi tövet tartalmazza. Emellett a szerző lehetséges etimológiai kiindulópontként felvillantja a protogermán **wlōh-* töből származó norvég és svéd *lo* 'boholy' lexémát is.

A norvég *Kvingo* helynév értelmezése körüli módszertani kérdéseket járta körül SAMUELE MASCETTI (69–88). A névnek nincs köznévi megfelelője, s pusztán két ilyen nevet talált a szerző. Ezért másodlagos források segítségével derítette ki, hogy a név a **Kvíg(a)* folyónévből (< óskandináv *kvíga* 'űsző'; végső soron 'haszonállat') származhat. Az *-n-* analógia hatására kerülhetett a névbe. Más nevek tanúságtétele alapján a név a Kr. u. 1–800 közötti időszakra datálható.

LENNART HAGÅSEN arra keresi a választ tanulmányában, hogy a szóvégi modern vagy rekonstruált, korábbi [-ok], [-ok], [-ok] kiejtésű helyneveket hogyan lehetséges fonetikailag visszavezetni a *vík* 'öböl, szoros, keskeny öböl' köznévre (89–124). A szerző e lehetséges *vík* > [-ok] fonetikai változásra más szavak, illetve személy- és helynevek példáját hozza. Magyarázatát az is erősíti, hogy a vizsgált tizenegy svéd név által jelölt hely mindegyike elég közel helyezkedik el egy olyan öbölhöz, amely még ma is látható, vagy pedig kiszáradt a földfelszín emelkedése miatt.

JOHN INSLEY a *Lox(h)am* név nyomába ered írásában (125–136). Az elnevezés az óeurópai **Loshūsum* vagy anglo-skandináv **Loxhūsum* formára vezethető vissza, mely a brit *Lox* folyónév és az óeurópai *hūs* vagy az ónorvég *hūs* 'ház' (többes szám datívuszi alakban álló) lexémák összetételéből jött létre; jelentése 'a *Lox* nevű vízfolyáshoz tartozó házaknál'. Az ehhez hasonló nevek formálisan lehetnek óangol vagy ósvéd eredetűek, azonban elterjedésüket – területi előfordulásuk alapján – a skandináv névhasználat erősítette. Ezt támasztják alá a régióban használt, a középkorból adatolható skandináv személynevek is.

A grönlandi dán helynevek, a helynévpolitika és a helynévgyakorlat kérdéskörét vizsgálja főként az 1721–1979 közötti gyarmati időszakra vonatkozólag a JOHNNY GRANDJEAN GØSGIG JAKOBSEN – IVALU KRISTINE LIDSMOES szerzőpáros (137–162). Ebben a két és fél évszázados periódusban holland, angol, dán és grönlandi neveket különböző formákban és kombinációkban használtak a szigeten. A szerzők úgy látják, hogy a grönlandi nevek nagyarányú használata a gyarmatosító dánok gyarmatosítás-ellenes motivációját tükrözi. A tanulmány az 1979 utáni posztkoloniális időszakot is

bemutatja, emellett pedig összehasonlítja a dán–norvég trópusi gyarmatok (Dán Kelet-India, Dán Guinea, Dán Nyugat-India) helynév-használati gyakorlatával.

3. A kisebb írásokat közlő rovatban három szerző tollából származó, etimologizáló cikkeket olvashatnak az érdeklődők. STAFFAN FRIDELL a *Lenhovda* és a **Lina* tónév kapcsolatáról, valamint egy rúnakövön olvasható *Æiwisl* és *Rodwisl* nevekről ír (163–170). SVANTE STRANDBERG a *Hjul*- előtagú nevek kérdéséhez fűz megjegyzéseket (171–172), INGE SÆRHEIM pedig a *Julabygda* településnévvel foglalkozik (173–176).

4. A periodikát kilenc munka (öt monográfia és négy tanulmánykötet) ismertetése zárja (177–199), közöttük a *Names and Naming. Multicultural Aspects* című, 2021-ben megjelent tanulmánykötet is, melynek ismertetésében megemlítik SLÍZ MARIANN és BÖLCSKEI ANDREA egy-egy tanulmányát is.

GYÖRFFY ERZSÉBET

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4776-1734>

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar